

УДК 316.77:37.06:37.011.3-051(045)

СМИСЛОВА СПРЯМОВАНІСТЬ СПІЛКУВАННЯ ПЕДАГОГА

Барчі Б. В., Росола О.А.

MEANINGFUL DIRECTION OF THE TEACHER'S COMMUNICATION

Barchi Beata, Rosola Oleksandra

В статті розглядається питання смислової спрямованості спілкування сфери особистості педагога. Показано, що смислова сфера є центральною формацією психіки особистості, яка являє собою багаторівневу, ієрархічну й динамічну систему. Будучи відносно стабільною, ця система може змінюватися під впливом як зовнішніх (соціум), так і внутрішніх (особистісний розвиток) чинників. Перебудова смислової комунікативної сфери відбувається в процесі змін. Для ефективного психологічного супроводу людини в умовах навчання, необхідно глибоке і структурування розуміння смислової сфери, як психічної складової особистості.

Ключові слова: смислова сфера, динамічна структура, самовідношення, установка, педагогічне середовище.

The article examines the question of the semantic orientation of communication in the sphere of the teacher's personality. It is shown that the semantic sphere is the central formation of the individual's psyche, which is a multi-level, hierarchical and dynamic system. Being relatively stable, this system can change under the influence of both external (society) and internal (personal development) factors. Reconstruction of the semantic communicative sphere occurs in the process of changes. For effective psychological support of a person in learning conditions, a deep and structuring understanding of the semantic sphere as a mental component of the personality is necessary.

Key words: semantic sphere, dynamic structure, self-relation, attitude, pedagogical environment.

Сучасний світ характеризується високим темпом змін та невизначеністю. Для нормального пристосування та розвитку, особистість має бути гнучкою, високоактивною, мати гарні комунікативні навички, вміти швидко обробляти інформацію, тощо. Але найбільше сучасний вектор розвитку відбивається на цінностях та смислах існування людства.

Спектр досліджень ціннісної проблематики на сьогодні є досить широким. Перехід від розуміння цінностей як філософської категорії, до психологічного тлумачення природи цінностей зумовив появу багатьох напрямів та психологічних концепцій ціннісної проблематики. В даному дослідженні ми розкриємо основні сучасні погляди дослідників на сутність смислової спрямованості спілкування педагога.

Проблемі сутності смислової сфери особистості присвячені роботи К.О. Абульханової-Славської, З.С. Карпенко, Г.К. Радчук, М. Рокича, В.О. Ядова та ін. Смислова сфера особистості розглядається у дослідженнях О.Г. Асмолова, Б.С. Братуся, Ф.Є. Василюка, В.Е. Чудновського; вплив чинників оточуючого середовища на формування ціннісно-смислової сфери особистості представлений у працях таких вчених, як Б.С. Братусь, С.С. Бубнова, О.В. Москаленко, В.Ф. Петренко, М.С. Яницький; специфіка ціннісно-смислових орієнтацій сучасної молоді висвітлена в дослідженнях І.С. Булах, І.В. Пустовалова, Ю.М. Сошиної.

Сучасне педагогічне середовище вимагає від вчителів не лише передачі знань, а й здатності взаємодіяти з учнями на глибинному рівні. Однією з важливих складових ефективного педагогічного процесу є смислова спрямованість спілкування педагога. Ця концепція визначається не лише передачею інформації, але й створенням внутрішнього зв'язку, розуміння та взаємного зацікавлення. Давайте розглянемо ключові аспекти цієї суті та її значення у сучасному освітньому контексті.

Глибоке розуміння учня: смислова спрямованість передбачає не тільки зовнішнє сприйняття інформації, але і розуміння глибоких потреб та індивідуальних особливостей кожного учня. Вчитель, який розуміє своїх учнів, може краще адаптувати матеріал та методи навчання до їхніх потреб.

Активна взаємодія та зацікавленість: смислова спрямованість вимагає від вчителя активної участі у спілкуванні, а не лише монологу. Це включає в себе взаємне питання-відповідь, обговорення ідей та спільне вирішення завдань. Зацікавлений педагог залучає учнів до процесу навчання та формує позитивну мотивацію.

Підтримка емоційного клімату: емоційний клімат у класі має величезне значення для ефективності навчання. Смислова спрямованість передбачає турботу вчителя про емоційний стан учнів, створення дружнелюбного середовища та підтримку емоційного розвитку [1].

Розглядаючи людину, її особистість і буття як складні системи, більшість дослідників виходять з загальнонаукового визначення поняття системи як сукупності елементів, що знаходяться у відносинах і зв'язках один з одним і утворюють певну цілісність, єдність. Основними характеристиками системи навчання є: цілісність, структурність, ієрархічність, взаємозумовленість системи і середовища, множинність опису. При цьому психологічні системи характеризуються такими специфічними особливостями, як динамічність, самоорганізація і цілеспрямованість.

Смислова спрямованість сприяє покращенню взаємин вчителя з учнями та між самими учнями. Здатність слухати, розуміти та реагувати на потреби створює атмосферу взаємоповаги та довіри. Стимулюючи учнів розуміти сутність навчального матеріалу, вчитель сприяє розвитку їхнього критичного мислення. Засвоєння не лише фактів, але і їхнього значення робить навчання більш цікавим та плідним. Смислова спрямованість готує учнів до реального життя, надаючи їм не лише знання, але й навички ефективної комунікації, розуміння себе та інших.

Сучасний вимір освіти визначається не лише передачею знань, але й взаємодією, розумінням та підтримкою. Одним із важливих аспектів ефективного навчання є смислова спрямованість спілкування педагога з учнями. Цей підхід розглядається як важлива складова, що впливає на психологічний комфорт, мотивацію та загальний успіх учнів. Давайте зазирнемо у світ смислового спілкування та розглянемо його ключові аспекти.

Смислова спрямованість передбачає глибоке розуміння унікальних особливостей кожного учня. Вчитель, який здатний відчувати та розуміти потреби, інтереси та індивідуальні особливості кожного учня, має можливість адаптувати свій підхід та матеріали до конкретного оточення. Це створює основу для ефективного навчання та позитивного взаємодії.

Смислова спрямованість вимагає активної участі вчителя у спілкуванні. Взаємодія та зацікавленість не лише стимулюють вчителя до пошуку нових та цікавих методик навчання, але й залучають учнів до процесу навчання. Вчителі,

які демонструють інтерес до думок та ідей своїх учнів, надихають на активну участь у навчальному процесі.

Створення психологічної безпеки та комфорту у класі – ще один аспект смислової спрямованості. Вчителі, які враховують емоційний стан учнів, активно працюють над формуванням позитивного емоційного клімату. Це дозволяє учням відчувати себе важливими та впевнено розвиватися як особистості [3].

Смислова спрямованість стимулює розвиток критичного мислення учнів. Замість механічного засвоєння фактів, учні навчаються розуміти інформацію, аналізувати та критично оцінювати. Вчитель, який сприяє розвитку критичного мислення, готує своїх учнів до самостійного мислення та прийняття обґрунтованих рішень.

Смислова спрямованість спілкування педагога – це необхідний елемент сучасної педагогіки. Ця концепція визнає унікальність кожного учня та важливість його внеску у навчальний процес. Вчителі, які спрямовані на розуміння, взаємодію та підтримку, стають справжніми провідниками для своїх учнів, відкриваючи для них шлях до знань та самовдосконалення.

Продуктивне професійно-педагогічне спілкування відбувається за умови організації педагогічного процесу на демократичних засадах, позитивного ставлення педагога до педагогічної діяльності, захопленості спільною творчою діяльністю всіх суб'єктів педагогічної взаємодії.

Діяльність педагога – це завжди спілкування та взаємодія з іншими під час здійснення власних професійних функцій. Спроможність установлювати продуктивну комунікацію, яка передбачає розуміння ситуації спілкування, намірів і мотивів партнерів по спілкуванню, вербальних і невербальних проявів співрозмовників, уміння слухати та чути інших, адекватно реагувати та конструктивно виражати власні думки та емоції – усе це компоненти смислової спрямованості спілкування педагога, яку необхідно постійно поглиблювати, щоб відповідати потребам часу.

Список використаних джерел

1. Педагогічна комунікація: навчальний посібник для студентів спеціальностей 011 «Освітні, педагогічні науки», 012 «Дошкільна освіта», 013 «Початкова освіта» освітнього ступеня магістр / укладач О. М. Фенцик. Мукачево: МДУ, 2018.

2. Ткаченко Л. П. Риторика в системі професійного навчання: історія становлення навчальної дисципліни: монографія. Харків: Видавець Рожко С. Г., 2016. 428 с.

References

1. Fentsyk, O. M. comp., 2018. *Pedahohichna komunikatsiya [Pedagogical communication]*. Mukachevo: Mukachevo State University.

2. Tkachenko, L. P. 2016. *Rytoryka v systemi profesijnoho navchannya: istoriya stanovlennya navchal'noyi dystsypliny [Rhetoric in the system of professional education: the history of the formation of the educational discipline]*. Kharkiv: Publisher S. G. Rozhko.

УДК 305:159.923(045)

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Барчі Б. В., Спачинська С.-Є. І.

GENDER FEATURES OF PERSONAL PROFESSIONAL DEVELOPMENT

Barchi Beata, Spachynska Svitlana-Yevheniia

Давно відомо, що одним із найфундаментальніших критеріїв оцінки особистості є її належність до певного гендеру. Зрозуміло що для цілісної картини розуміння особистості цього не достатньо, оскільки система розуміння професійного розвитку складніша. Але ми з впевненістю можемо сказати, що поняття гендерності є частиною цієї картини. В національній науці поняття гендерних особливостей у системі професійного розвитку почало досліджуватися у 90-х роках. Але варто зазначити, що професійний розвиток як психологічний феномен вивчався у більшості без гендерних акцентів.

Ключові слова: гендер, розвиток особистості, гендерна нерівність, реалізація.

It has long been recognized that one of the most fundamental criteria for assessing an individual is their affiliation with a particular gender. However, it is evident that this alone is not sufficient for a comprehensive understanding of one's personality, given the complexity of the system for comprehending professional development. Nevertheless, we can confidently assert that the concept of gender is integral to this picture. In the realm of national science, the exploration of gender features within the system of professional development began in the 1990s. It is worth noting, however, that the study of professional development as a psychological phenomenon was primarily conducted without emphasizing gender.

Keywords: gender, personal development, gender inequality, implementation.

За усією демократизацією нашого суспільства, усі його позитивні трансформації, у ньому досі вирують гендерні стереотипи та проблеми. Все

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>